

24.3.2010

IZ SODNE PRAKSE: Ugotavljanje obsega in deležev na skupnem premoženju zakoncev

Pravni interes za ugotovitev obstoja celotnega pravnega razmerja glede delitve skupnega premoženja zakoncev seže preko dajatvenih zahtevkov, ki bi jih kateri izmed zakoncev imel nasproti drugemu.

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR) že v 1. členu kot eno izmed področij, ki jih ureja, navaja tudi zakonsko zvezo. Slednja je s prvim odstavkom 3. člena definirana kot z zakonom urejena življenjska skupnost moža in žene, njeni natančnejši umestitvi v pravni koordinacijski sistem pa so namenjene predvsem določbe drugega dela omenjenega zakona. Tá razmerij, ki nastopijo med zakoncema, ne obravnava zgolj z osebnega, nepremoženjskega vidika, temveč tudi premoženjskega, med pomembnejšimi pravnimi posledicami sklenitve zakonske zveze pa je tako vsekakor vzpostavitev režima skupnega premoženja.

Drugi odstavek 51. člena ZZZDR določa, da je skupno premoženje vso premoženje, ki ga zakonca pridobita z delom v času trajanja zakonske zveze. Kljub temu pa se je zakonodajalec ob sprejemanju družinske zakonodaje zavedal, da nič ne ostane večno zláto, niti dandanašnje zakonske zveze. 58. člen zato določa možnost delitve takega premoženja, temu sledeči členi pa tudi sam način in premoženjske deleže, ki po delitvi pripadajo vsakemu izmed (nekdanjih) zakoncev. Ker s prenehanjem življenjske skupnosti odpade namen vzpostavitve takega posebnega premoženjskega režima, je tako povsem razumljivo, da je v interesu takih, odtujenih si zakoncev čimprejšnja ureditev njunega medsebojnega razmerja in s tem pridobitev pravice do prostega razpolaganja vsaj z delom premoženja, do katerega je bil do nedavnega dostop možen zgolj ob soglasju drugega zakonca.

Opisan institut delitve premoženja je izkoristil tudi tožnik v predmetni zadevi in pred pristojnim sodiščem sprožil postopek za ugotovitev njegovega deleža na skupnem premoženju. Vanj so spadala zgolj denarna sredstva in že prodan osebni avtomobil, prav to pa naj bi bil razlog, zaradi katerega je prvostopenjsko sodišče – pritrdilo mu je tudi višje – njegovo zahtevo zavrglo. Po mnenju nižjih sodišč naj namreč oseba ne more zahtevati ugotovitve ne deleža na že prodani stvari ne na denarnih sredstvih. Ugotovitvena zahteva s tem naj ne bi bila dopustna, saj da bi naj tožnik namesto njiju imel možnost uveljavljanja zapadlih denarnih zahtevkov.

Taka obrazložitev tožnika ni prepričala, zoper zavrnilni sklep pritožbenega sodišča pa je na Vrhovno sodišče RS zato vložil revizijo. V njej je izpostavil predvsem argumenta, da je denar premičnina in kot tak povsem primeren predmet ugotavljanja lastnine, tudi napotitev na dajatveni zahtevek pa da je nesmiselna, saj bi se tudi v tistem postopku postavilo predhodno vprašanje skupnega premoženja.

Revizijsko sodišče je revizijo ne le sprejelo, temveč jo ocenilo tudi kot utemeljeno. V celoti je sledilo revidentovim argumentom, te pa nadgradilo še s svojo pravno oceno obravnavanega vprašanja. Strinjalo se je z mnenjem pravne teorije, da tožba na ugotovitev obsega in določenega

deleža na skupnem premoženju predstavlja zahtevo po ugotovitvi obstoja celotnega in kompleksnega pravnega razmerja med zakoncema. Presega namreč dajatvene zahtevke, ki bi ju zakonca lahko imela drug proti drugemu, odločitev pa je potrebna tudi za delitev tega premoženja v nepravnem postopku.

Tudi denarnih sredstev v takem postopku ni moč obravnavati kot posamično generično stvar, temveč kot del celotnega skupnega premoženja. Enako velja za avtomobil, katerega prodaja ima sicer res za posledico tožnikovo upravičenje, da v primeru, da je bila izvedena brez njegovega soglasja, od drugega zakonca zahteva povrnitev njene vrednosti v denarju, vendar pa je tako zahtevo mogoče izpolniti tudi v obliki drugega premoženja, ki se deli.

Ko eden od razvezanih zakoncev po razpadu življenjske skupnosti brez soglasja drugega zakonca odsvoji del ali celoto njunega skupnega premoženja, spor o slednjem oziroma njegovi razdelitvi ne izgubi pravne narave spornega razmerja z materialnopravno podlago v prvem odstavku že omenjenega 58. in 59. členu ZZZDR. Povsem jasno je torej, da ugotavljanje obsega in deležev na skupnem premoženju ni odvisno od njegove sestave, prav tako pa ni namenjeno zgolj povsem konkretnim in že izoblikovanim pravnim zahtevkom. Gre namreč za razmerje, razrešitev katerega predstavlja tako abstraktni kot konkretni pravni interes že sam po sebi, odreka pravnega varstva pa bi v takem primeru pomenila tudi neupravičen poseg v tiste nepravne interese, v interesu katerih je področna zakonodaja sploh bila sprejeta.

Pripravil: Andrej Duh